

MUAMMER ÜRGEN'İN HATAY VALİLİĞİ
(1960-1964)

*Gamze MÜLHİM
**Ali ÖĞÜT
***Ertaş DİNCER
****Gündoğan ERDEM
*****Arife DEPREM

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

12. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

24. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Gamze Mülhim, Ali Öğüt, Ertaş Dincer, Gündoğan Erdem, Arife Deprem, “Muammer Ürgen’in Hatay Valiliği (1960-1964)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 180-199.

Apa: Mülhim, G., Öğüt, A., Dincer, E., Erdem, G., Deprem, A. (2023), “Muammer Ürgen’in Hatay Valiliği (1960-1964)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 180-199.

Özet

1960 yılında Hatay Valisi olan Muammer Ürgen, şehrin çehresini değiştirecek önemli adımlar atmıştır. Onun valilik dönemi darbe yıllarına giden dönemi içermesi açısından Halk Parti ile Demokrat Parti'nin çekiştiği bir dönemde Hatay'da görev yapmanın bütün zorluklarını taşımaktadır. Buna rağmen Hatay halkı ile çok samimi ilişkiler kurmaya muvaffak olan Ürgen, şehirde bir arada yaşamak zorunda olan insanlara bir arada yaşamının ne derece kıymetli bir fırsat olduğunu açıklayan bir döneme imza atmıştır. Yapımına aracılık etmiş olduğu sosyo-kültürel çalışmalar şehrin çehresini değiştirdiği gibi yakın şehirlerin gıpta ile baktığı yeni bir yerleşim anlayışı getirerek köyden şehire göçün önünü almak istemiştir.

Bu makalede Hatay'a yeni bir hava aldirmayı başarmış olan vali Ürgen'in 1960-1964 yılları arasındaki faaliyetleri ve şehre olan katkıları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hatay, Antakya, Vali, Ürgen, Parti.

Abstract

Muammer Ürgen, who became the Governor of Hatay in 1960, took important steps to change the face of the city. Since his governorship period includes the period leading up to the coup years, he bears all the difficulties of serving in Hatay at a time when the People's Party and the Democrat Party were in contention. Despite this, Ürgen, who succeeded in establishing very cordial relations with the people of Hatay, undersigned a period that explained to people who have to live together in the city what a precious opportunity it is to live together. The socio-cultural works that he mediated in its construction changed the face of the city and wanted to prevent migration from the village to the city by bringing a new understanding of settlement that the nearby

*Müdür, Gazi Anaokulu, mulhim2707@gmail.com, Orcid no: 0009-0009-2179-4050

** Müdür, Aliye Ömer Battal İlkokulu, aliogut27@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-3721-7294

*** Müdür, Mehmet Şahin Batmazoğlu İlkokulu, dincerertas169@gmail.com, Orcid no:0009-0004-5380-2522

**** Müdür Yardımcısı, Mehmet Şahin Batmazoğlu İlkokulu, gundoerdem@gmail.com, Orcid no: 0009-0000-1237-4817

***** Müdür Yardımcısı, Gazi AnaOkulu, gazianaokulu@hotmail.com, Orcid:0009-0006-7778-8352

cities looked with envy.

In this article, the activities of the governor Ürgen, who succeeded in giving Hatay a new air, between the years 1960-1964 and his contributions to the city are examined.

Keywords: Hatay, Antakya, Governor, Ulger, Party.

Giriş

1909 yılında İstanbul Çengel köyde dünyaya gelen Ürgen, babasının da asker oluşu sebebiyle ilk tahsilini muhtelif yerlerde tamamlamıştır. Müteakiben imtihanla Kuleli Askeri Lisesi'ne girmiştir. İstiklal Harbi sırasında ve 12 yaşında Anadolu'ya kaçarak İnebolu'ya geliyor. Ankara'dan geçerek Konya Askeri İdadisi'ne yazılıyor. Burayı bitirip İstanbul Halıcıoğlu Askeri Lisesine girerek 1926 da mezun oluyor. “Askerliği taparcasına sevdiğini söyleyen” vali Ürgen, “altı yaşından beri askeri elbise giymiş olmam bunun en büyük delilidir” demiştir. İdeal olarak beslediği Kurmaylığa kavuşabilmek için 1936 yılında Harp Akademisine girmiştir. Ağrı İsyanına müdahale eden ekibe katılıp yaralanmıştır. Bu arada Genel Kurmay'da uzun yıllar vazife alıyor. Bölük, Tabur, Alay Komutanlığı, Konya Askeri Ortaokul Müdürlüğü, Yedeksubay Taktik ve sivil, Askeri liselerde öğretmenlik yapıyor. Daha sonra sırasıyla 2. Ordu Harekât Başkanlığı ve personel İstihbarat Başkanlıkları yapmıştır. Bu arada Milli Savunma Akademisi'ni de bitirmiştir. İnzibat teşkilatını tetkik için Amerika'ya gidiyor. 27 Mayıs öncesine kadar Ankara Merkez Kumandanlığı vazifesini ifade ediyor. Emekliye ayrılıp Hatay Valisi oluncaya kadar da Sarıkamış'ta görev yapmıştır.

1960–1964 yılları arası Hatay'da vali ve belediye başkanlığı yapan Vali Muammer Ürgen, Milli Savunma Akademisi'ni bitirmiştir ve Amerika da bir süre kalarak askeri birliklerde bilgi ve deneyimini artırmıştır. Ankara Merkez Komutanlığı'nda Tuğgenarel iken emekliye ayrılan Ürgen Paşa daha sonra 10.08.1960 da Hatay'a Vali olarak atanmıştır. Aynı yıl ekim ayında üstlendiği belediye başkanlığı görevini de 3 yıl sürdürmüştür.

Hatay da 4 yıl 4 ay görev yaptıktan sonra 1964 Aralık ayında Aydın valiliğine, 1967 yılında Bilecik valiliğine atanan Ürgen Paşa 29 Haziran 1969 tarihinde İzmit Bilecik yakınlarında geçirdiği trafik kazası sonucu hayata veda etmiştir.¹

Ürgen Paşa'nın Hatay Valiliği

Hatay Valisi Emekli Tuğgeneral Muammer Ürgen, 10 Ağustos'ta Hatay'a gelmiş ve ertesi günden itibaren makamına giderek görevine başlamıştır. Güne Antakya gazeteleri temsil heyetini kabul ederek başlayan Vali Ürgen, gazetecilere “çok şirin bir şehir olan Hatay'a geldiğimden dolayı bahtiyarım. Yegâne düşüncem Hatay'a yardım etmektir. Kısa zamanda icraatımızı gözlerinizle göreceksiniz. Hatayın davalarını öğrenmeye çalışıyorum” demiştir. Vali daha sonra gazetecilerle beraber çalışacaklarını, gazetecilerle sık sık temas edeceklerini belirterek kendilerinden yardımcı

olmalarını istemiştir”. Gazeteciler, Hatay’daki görevinde yanında olacaklarını ifade ettiler.²

Vali Muammer Ürgen 11 Ağustos’ta Gazipaşa İlkokulu salonunda memurlarla bir tanışma toplantısı yapmış ve kendilerine inkılâp hükümetinin çalışma amacını izah etmiştir. Vali bu konuşmasında, vatandaşın işinin hiçbir suretle sürüncemede bırakılmaması gerektiğini ve her memurun tam saatinde görevi başında bulunmasını, dürüst çalışmasını, işlerin süratle bitirilmesini ve kendisinin de bunun için azami gayret sarf edeceğini söyleyerek, görevini ihmal eden memurların affedilmeyeceğini belirtmiştir.³

İhmale uğramış Hatay’ı kısa zamanda imar edilip modern tesislere kavuşturma karar ve azminde olan Vali ile yapılan bu röportajda, Ürgen’in hayatını, İnkılâp öncesi ve sonrası aldığı görevleri ve Hatay hakkında düşüncelerinin aktarıldığı ve Atayolu Gazetesi’nden İsmet Kesen’in hazırladığı bir röportajda Vali hakkında şu ifadelere yer verilmiştir:⁴

“Hatay Valisi Muammer Ürgen ile röportaj yapmak üzere Vilayet konağının merdivenlerini çıkıyoruz heyecanlıyız. Çünkü ilk defa bir idare adamına sual soracak, cevap alacağız. Kendisinden randevu istediğimiz zaman işlerinin çokluğu içinde bizi bu kadar kısa zamanda kabul edeceğini tahmin etmiyorduk doğrusu randevu isteyişimizin ertesi günü kabul edileceğimizi beklerken bu isteğimizi aynı gün yerine getiriyordu. Oysa hazırlığımız da tam değildi. Gerçi sorularımız belliydi ama sıraya koymakta hayli güçlük çekeceğimiz tabiydi. Vali Ürgen bizi güler yüzle karşıladı. Mesleğe yeni katılmış genç gazeteciler olduğumuz için bir ürkeklik vardı üstümüzde ama güler yüzü bu ürkekliğimizi bir çırpıda alıp götürdü ve tam deyimini ile gerçekçi ve anlayışlı bir idare amiri ile karşı karşıya olduğumuzu kavradık. Asker yüzündeki hatların altında şefkatin ve samimiyetin ışığını görmemek imkânsızdı. “Okuma aşığıyım” diye sözlerine başlayan Vali, rahat açık konuşması ve samimi azimli oluşuyla müsbet intibaa uyandırıyor. İlk bakışta burada yanılmamış olduğumuza bir saat on beş dakika süren sohbetimiz sırasında anladık.⁵

Atayolu Gazetesi’nin yapmış olduğu röportajın detayları aşağıda verilmiştir:

- a) Ziraat Bankası ile Belediye arasında bir yol, tretuvarla çevrilecek, yayaların rahatlıkla geçmesi sağlanacaktır. İşe başlanmıştır.
- b) Armutlu caddesinde, işlerin yüzde 70’i bitirilmiştir. Kanalizasyonları yapılmış tretuvarlara başlanmıştır. Bu cadde de 29 Ekime kadar flerosanla ışıklandırılmasına çalışılacaktır.
- c) “Kurbağalı dere tabir edilen Savaş Sinaması yanından geçen dere ıslah edilmiştir.
- d) Yakında İstiklal caddesine başlanılacak, tretuvar ve ışıklandırma işi kısa zamanda ikmal edilecektir.

¹ www.mebk12.meb.gov.tr/meb.../12031532_tarihce.doc (Erişim: 24.05.2013)

² 11 Ağustos 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5065, s. 1.

³ 12 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5067, s.2.

⁴ 9 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5091, s.

⁵ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

e) Sofular mahallesinin kanalizasyon işine en kısa zamanda başlanacaktır.

Vali Ürgen, Cumhuriyet caddesini aydınlatmak için 300'e yakın floresan lambanın kısa zamanda takılacağını belirterek, diğer konularda da şu bilgiyi vermiştir. Yeni cadde üzerinde bulunan park çocuk bahçesi haline getirilecek ve çocuklarımızın temiz ve açık havaya çıkması sağlanacaktır. Bu arada belediye parkında bir Luna-Park kurulması için teşebbüse geçilmiş, yarım milyon liraya çıkacağı tahmin edilen Luna-Parkın, plan ve projelerini hazırlamak nedeni ile bir mütehassis görevlendirilmiştir, önümüzdeki günlerde gelerek çalışmalara başlayacaktır.

Su işinin düzene sokulması için çalışmalar devam etmektedir. Elektrik mevzuu da önemle ele alınmış, şehrin devamlı elektriğe kavuşması için tedbirler ve çareler aranmaya başlanmıştır. Bu arada, geceleri açık bulunan ticarethane ve işyerlerinin mutlaka floresan lamba takmaları istenmiştir. Bu işin gerek şehrin güzelleşmesi, gerekse iktisadi cephesi dikkate alınarak, halkın gösterdiği anlayış takdire şayandır. Bu cümleden olarak, kurulduğundan bu yana temizlik yüzü görmeyen Hidro-Elektrike su veren havuz temizletilmiş havuzdan 500 metre küp pislik atılmıştır.

Belediye ihtiyaçlarından olan iki çöp arabası, bir arasöz ve dört damperli kanyon sipariş edilmiştir. Bunlardan çöp arabası ile damperli kamyonun 1961 de teslim edilmesi beklenmektedir, paraları bulunmuş yatırılmıştır. Bu arada, belediyeye bir dozer ile bir yükleyici alınması da kararlaştırılmıştır.

Şehrimizde açılacak olan Kız-Öğretmen Okulu için şimdilik (50 yatılı ve 50 geçici olmak üzere) Demokrat Partinin binası uygun görülmüş ve faaliyete geçilmiştir. İskenderun'da açılması kararlaştırılan ticaret lisesi için de bir bina satın alınacaktır. Otuzbir köy okulunun inşaatı da ilerlemektedir.

Samandağ'da girişilen faaliyetlerle plaj şehrine kavuşmak imkânları belirlemiştir. Plajın otel kısmı hazır, gazino, soyunma odaları, yıkanma odaları vs. Müteahit Rasim Galiye 175 bin liraya ihale edilmiş bulunmaktadır. Bu tesislerin kısa zamanda ikmal ile deniz mevsimine mutlaka yetiştirilmesi sağlanacaktır. Bu arada iki motel inşa edilecektir, ancak bu motelleri halk yapacaktır.”

Bu geniş izahatı verdikten sonra Vali geceli gündüzlü; başlanılan işleri yarıda bırakmayacak şekilde çalışacaklarını ve üzerlerine aldıkları işleri mutlaka bitireceklerini belirtmişlerdi. Ancak bu işler yapılırken, halkın da anlayış göstermesi ve ufak tefek aksaklıkları müsemaha ile karşılaması gerekmektedir. Mesela cadde açılmış, yağmur yağmış, çamur yapacaktır; mesai ve karşılaşılan güçlükleri dikkate alarak halkın da biraz sabırlı olmasını temenni ederek, mesainin kışında devam edeceğini ima etmiş ve sözlerine şöyle son vermiştir: “Antakya Belediye'si hummalı bir faaliyet içindedir. Eser ise zaten meydandadır. Ve bütün bu netice, iki buçuk ay içinde alınmıştır. Şunu da ifade edeyim ki, bütün kazalarda aynı faaliyet vardır”.

Konuşmasını tamamlayan Vali Ürgen, gazetecilerin fikir ve düşüncelerini öğrenmek istemiştir. Gazeteciler de çeşitli konularda kendilerine akseden şikâyetleri söylemişlerdir. Bu

şikâyetler arasında; ekmeklerin hamur çıktığı, çöplerin sinek üremesine sebep olduğu, şehir içinde oduncuların ve ahırların şikâyetlere yol açtığı üzerinde durulmuştur. Vali bunlar üzerinde çalıştıklarını kısa zamanda halledileceğini söyleyerek, bilhassa ekmek mevzuunda çok titiz davrandıklarını belirtmiştir. Son olarak tekrar Luna-Park konusuna temas eden Vali, Luna-Parkı bir hayal sanmayın, önümüzdeki sene onu bütün haşmetiyle göreceksiniz demiş ve tarihi şehre dokunulmayacağını, **yeni şehrin ovaya açılmasının sağlanacağını** (*), bununla beraber şehrin kanalizasyon, su ve temizlik ihtiyaçlarının da ihmal edilmeyeceğini söylemiştir.⁶

Antakya'ya Plaj Yapılması

Hatay Valisi Muammer Ürgen, 14 Eylül saat 09:00'da Belediyede bir basın toplantısı yapmış, başlanmış vebaşlanacak işler hakkında gazetecileri aydınlatmıştır. Vali, konuşmasını “Sözlerime memleketin genç gazetecilerini selamlamakla başlıyorum” demiş ve “ilk görüşmemde de üç gün içinde icraatımızı göreceksiniz demiştim” diyerek bir gerçeğin altını çizmiştir. Vali sözünden bir gün önce, iki gün içinde kazmayı vurduklarını ve ele alınan işlere başladıklarını ifade etmiştir. Bir ay içinde bitecek olan 15 kilometrelik yol işine başlanmış, Atatürk caddesinin 5 evlere kadar, Cumhuriyet caddelerinin lise önüne kadar, belediye arkası Kurtuluş caddesi Sabunhaneye kadar, Armutlu caddesi seyyar jandarma garnizonuna kadar asfaltlanacak, Rıhtım caddesi Harbiye ve İstiklal Caddelerine başlanarak bu caddeler tanzim edilecekti.

Ancak, bu işler bitmeden ikinci bir hamle yapılarak fabrikalar caddesinin de taş döşemesi işi bitirilecek, rıhtım caddelerini Hükümet konağına bağlayan caddenin asfaltlanması işi derhal tamamlanacaktı. Atatürk caddesinin 5 evlere kadar kısmının kanalizasyonu tamamlanacak ve Sümerler mahallesinin başlanmış olan kanalizasyonu da kısa zamanda ikmal edilecekti. Kısaca uzun yıllar bakımınız kalmış olan Hatay'ın çehresi süratle değiştirilecekti. Ancak davanın başında okul davası gelmekteydi. Bu itibarla, bu sene başlanmış ve yarıda kalmış okul binalarının kesin olarak birilmesine karar verilmiştir. Hatay'ın birinci davası olan okul meselelerinde bütün kuvvet ve kudret harcanacaktır. Bu arada, köylünün de yardımı istenecektir. Okul yapılırken öğretmen meselesi üzerinde de durulacak ve okulsuz öğretmen bırakılmaması sağlanacaktır.⁷

Turistik bir şehir olan Hatay'ın tanzim edilmesi işinde, ancak muazzam bir inşaat faaliyetine girişilmeyecek, fakat tanzim işi mutlaka yapılacaktır. Antakya'nın bir plaja kavuşması için harekete geçilmiştir. Samandağ'da güzel bir plaj kurulması için planlar hazırlanmış, biraz da para bulunmuştur.

* 6 Şubat depremi ile ovaya açılan şehrin hali ortadadır. Muammer Ürgen bir asker olması sebebiyle, mühendislik çalışması gerektiren şehir iskanı hakkında hiçbir şey bilmediği, gelişi güzel şehrin ovaya açılmasına izin verdiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple şehir inşa edilirken mutlak surette valisinden belediye başkanına kadar herkesin mühendislik bilgisine veya mühendislere itibar eden kişiler olmasına dikkat edilmesi gerektiği bir kez daha anlaşılmıştır.

⁶ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

Vali, bu konuda konuşmuş ve “önümüzdeki sene kısmet olursa, sizleri plaja davet edeceğiz, orada Hatay’ın en güzel plajını göreceksiniz demiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir. Plajda güzel bir otel, gazino 2-3 odalı evler yapılacaktır. Şimdilik bu evlerin 30 tanesi için arsa satılacak, fakat 3 ay zarfında evlerin yapılması şart koşulacaktır. Bu ev yerlerinin metrekaresi 5 lira üzerinden verilecek ancak bizler almayacağız.

Su davası: Tesisat eskidir. Yüzde 40 kaçak veriyor. Bu itibarla su meselesini halletmek için su boruları değiştirilecektir. İşe başlamak için para temin edilmiştir. Bu konu mutlaka halledilecektir. Bu arada evlerin su alanlarının hepsine saat taktırılacaktır. Bu iş halledildikten sonra **gecekondulara bile su vermeyi** düşünüyoruz.

Ağaçlandırma: Şehrin içi ağaçlandırılacaktır, İskenderun’a kadar olan yol ağaçlandırılacaktır.

İstimlâk: İstimlâklandırılacaktır! Bugün istimlâk için 10 para vermek bile bir cinayettir. Fakat yapılması gereken işler için kısmi istimlâkler yapılabilir. Ele alınan işler mutlak devam edecek ve bitirilecektir. Faaliyet kışın da devam edecektir.

İskenderun: İskenderun durumu yürekler acısıdır. Bilhassa o dere bir faciadır. **Bir de 1000 evler meselesi var. Hâlbuki alınan iki rapora göre, bu bataklıkta ev yapmak imkânsızdır.** Üstelik vatandaştan para da alınmıştır. İskenderun’un Atatürk Bulvarı tanzim edilecek, deniz kulübünden sonrası ağaçlandırılacak ve bir plaj yeri haline getirilecektir. Bu arada Arsuz plajı da ıslah ve tanzim edilecektir. Vali, bu izahatı verdikten sonra “tek düşüncem Hatay’a faydalı olmaktır.” diyerek gazetecilere 15 gün sonra yeniden görüşmek üzere sözleşerek ayrılmıştır.⁸

Vali, Hatay’ın çeşitli meseleleri üzerinde geniş izahat vermiştir. Konuşmasında Altınöz’ünde bir ortaokul yapılacağı, Kırıkhan’dan sonra Reyhanlı’da da bir Lise açılacağı, öğretmensiz okul kalmayacağı, Yayladağı’nda bu yıl 300 bin zeytin fidanı dikileceğini bildirmiştir. Bu arada Suriye’den gelen çatlak seslere de cevap veren Vali Ürgen, “Hatay Valisi olarak kendilerine derim ki, bu millet, bir karış toprağı için bu topraklar uğrunda can vermiş milyonlarca kefensizin yanına gitmeğe hazırdır”.

Hatay Valisi Muammer Ürgen 16 Aralık’ta 9’dan 11’e kadar devam eden bir basın toplantısı yaparak Hatay’ın çeşitli meseleleri üzerinde geniş izahat vermiştir. Vali Ürgen “Her şeyin başı költürdür” diye söze başlamıştır. Vali Hatay’da önümüzdeki yıl içinde 31 köy okulu yapılacağını, bunlardan 3 ilçe ve 3 köy okulunun tedrisata hazır hale getirildiğini ve ayrıca köy okulunun da bitmek üzere bulunduğunu ifade ederek okul yapımında köylülerden yardım istendiğini, bu talebin anlayışla karşılanıp müsbet cevap verildiğini, Hatay halkının okumaya hakikaten hevesli olduğunu ve okul için kendisine yapılan müracaatların tasavvur edilmeyecek kadar çok olduğunu bu itibarla, önümüzdeki yıl ihtiyacın tamamen karşılanması için bütün imkânlardan faydalanılacağını...” söylenmiştir.

Bu cümleden olmak üzere İskenderun ilçesinde iki ilkokulun yapımına başlanmak üzere

⁷ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

⁸ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

olunduğunu, ayrıca İskenderun lisesinin 16 dershaneye daha kavuşmakta bulunduğunu, yine İskenderun'da bir Ticaret lisesi açılması için teşebbüse geçildiğini, Altınözü ilçesine de bir ortaokul yapılmasına başlandığını, Kırıkhan lisesinin temelini atıldığını, aynı şekilde Reyhanlı ilçesinin de bir lise binası yapılması için halkın da teşebbüse geçmesi gerektiğini belirten vali, Antakya'da açılması kararlaştırılan kız öğretmen okulunun bu ayın 26'sında resmen tedrisata başlayacağını ilave etmiştir.

Bir yandan okul yapılarak Türk çocuklarının cehaletten kurtarılmasına çalışılırken, bir yandan da halkın yetişmesinin mevzu bahis olduğunu önemle belirten Vali Ürgen, eğitim konusunda şu hususlara vurgu yapmıştır: “Her okul bulunan yerde bir halk dershanesi açılmıştır. Fedakar öğretmenlerimiz mesai dışı halkın yerleşmesine hasret ettikleri zamanı ve ücret almadan görevlerini yapmaları takdirle karşılamaktadır. Köylerde de köy kitaplıkları kurulmaktadır. Bu arada, şu hususu da belirtmek yerinde olur: Bugün Hatay'da öğretmensiz okul kalmamıştır.

Ziraat işleri: Hatay köylüsü ve çiftçisinin kalkındırılması için her çareye başvurulacağını ifade eden Vali, bilhassa meyveciliğin üzerinde önemle durulduğunu söylemiş ve meyve ağaçlarının hasereden ve kurttan mutlak surette kurtarılacağını belirtmiştir. Bu konuda verilen bilgiye göre Yayladağı ilçesinde zeytinciliği teşvik için bin zeytin fidanı dikilecektir. Bu arada, sulu ziraatın temin ettiği faydalar göz önünde tutularak, muhtelif yerlerde artezyen kuyuları açılacaktır, böylelikle yer altı sularından mutlak bir istifade sağlanacaktır.

Bayındırlık işleri: Bugün Hatay belediyesinin elindeki vasıtalarla yılda ancak 200 kilometre yol yapılabilir. Bunu 400 kilometreye çıkarmak için geceli-gündüzlü çalışmak gerekmektedir ve buna karar verilmiştir. Yolsuz olan köyler mutlak surette ve en kısa zamanda yola kavuşacaktır. Köylü de anlayış göstererek yol mevzuunda yardımcı olma seve-seve kabul etmektedir. Bu yardım dikkate alınarak, Hatay'da önümüzdeki yıl içinde yol davasının hiç değilse yüzde ellisi halledilmiş olacaktır.

İmar işleri: 27 Mayıs inkılabından sonra Hatay'ın, özellikle Antakya'nın çehresi tamamen değişmiştir. Birçok cadde açılmış ve yaya halkın emniyetini temin için bütün caddelere trotuar yapılmıştır. Bu cümleden olarak Antakya, İskenderun ve Kırıkhan'ın gece hayatı da değişmiş, mevcut imkânlardan istifade edilerek bütün caddeler floresan lambaları ile ışıklandırılmıştır.

Geniş ve temiz bir kumsala sahip bulunan Samandağ ilçesinde pek yakında bir “plaj şehri”nin doğmasına çalışılmaktadır. Modern bir gazino inşası için teşebbüse geçilmiş ve ihalesi yapılmıştır. Ayrıca moteller, evler inşa edilecek, böylelikle Antakya, bir plaja kavuşmuş olacaktır.

Su ve elektrik davası: Bugün için gerek Antakya, gerekse diğer ilçeler elektrik sıkıntısı çekmektedir. Mevcut hidro-elektrik santrali ihtiyacının onda birine cevap vermemektedir. Antakya'da, İskenderun'da, Kırıkhan'da termik santraller çalıştırılmakta, buna rağmen, elektrik ihtiyacı tam manasıyla giderilememektedir. Bu konu üzerinde önemle durulmakta ve bilhassa sanayinin inkişafı bahsinde baş unsur olan elektrik meselesinin tatminkâr hale getirilmesine çalışılmaktadır. Bugünlerde bir motor daha alınması kararlaştırılmıştır.

Su davası da mühimdir. Pek eski olan şehir su şebekesi yüzde kırk kaçak yapmaktadır. Buna, sayaçsız su sarfiyatı da eklenince mevcut su şehre kâfi gelmemektedir. Alınan ilk tedbir olarak sayaçsız su sarfiyatı önlenmiş, 500'den fazla eve sayaç taktırılmıştır. Ayrıca ikinci bir boru döşenmesine başlanmıştır.

Spor tesisleri: Kırıkhan ilçesinin spor sahasının da planları hazırlanmaktadır. Antakya şehir parkında bir yüzme havuzu yapılması tasavvuru mevcuttur.

Hatay Valisi Muammer Ürgen son olarak Suriye'den zaman zaman yükselen çatlak seslere de temas ederek şunları söylemiştir: “Onlara şunu hatırlatmak isterim ki, evvelce en büyüğümüz ve başkumandanımız kendilerine gereken cevabı vermiş ve bir karış toprak için bir milleti mahvetmeğe hazırız demiştir. Ben de kendilerine Hatay Valisi olarak derim ki, eğer Hatay'ı almak istiyorlarsa, gelsinler, alsınlar. Bu millet bir karış toprağı için bu topraklar uğrunda can vermiş milyonlarca kefensizin yanına gitmeğe hazırdır.”⁹

Akevlerde Kura Çekimi

Vali Muammer Ürgen'in himayeleri ile AkİŞ'in inşa ettirmiş olduğu AKEVLER'İN kurası 16 Aralık öğleden sonra saat 16:30'da çekilecektir.

Stadyum ile mezarlık arasındaki sahada inşa edilmiş olan 32 evden meydana gelen bu mahalle, muhtemelen Akevler mahallesi adını alacak oraya bağlanarak bir muhtarlık haline getirilecektir.

Bugün çekilecek kur'a ile sahiplerine anahtarları teslim edilecek olan evler İşçi Sigortaları Kurumundan temin edilen 20 yıl vadeli kredi ile inşa edilmiştir. Kooperatife ortak olan Akİş mensupları bugünden itibaren ev sahibi olacaklardır. Evlerin kanalizasyon suyu mevcut olmakla beraber, elektriğı henüz getirilememiştir. Bunun da Vali Ürgen'in ehemmiyeti ile kısa zamanda yapılacağı ve şehrin kazandığı yeni ve modern mahallenin elektriğı de kavuşturulacağı ümit olunmaktadır.¹⁰

Vali Ürgen, Ankara Temasları ve Şehir İşleri Üzerinde Toplantı

Vali Muammer 16 Aralık sabah saat 10'da makamında bir basın toplantısı yaparak Ankara temasları ve şehir hizmetleri üzerinde gazetecilere geniş bilgi vermiştir.

Vali Ürgen, ilk olarak eğitim konusu üzerinde durmuş ve Hatay'a geldiğinden bu yana hazırlanan programın 8-10 misli fazlası iş yapıldığını ifadeyle geçen yıl 40, bu yıl da 69 ilkokul binası yapıldığını belirtmiştir. 1962 yılı içinde 44 okul binası daha yapılacağını, ancak bunu kâfi görmediğini ve Hatay'da okulsuz köy kalmaması in çalışılacağını söylemiştir.

Valinin verdiği bu bilgiye göre, köyleri okulsuz bırakmamak için bölge okullarına önem

⁹ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

verilecek ve tam teşkilatlı bölge okulları, civardaki 8-10 köyü birbirine bağlayacaktır. Vali, bu dava muvaffak olursa benim için bundan büyük muvaffakiyet olmaz diyerek bu yıl içinde yine 200 halk dershanesi açılacağını ancak bunun da kâfi görülmediğini ve 300'e çıkarılmasına çalışılacağını ifade etmiştir. Aynı günlerde Altınözü'nün ortaokul binasının temeli de atılmış olacaktı.

Kız öğretmen okulunun da durumu ele alınmış, sıkışık halden kurtarılması için gerekli yardım sağlanmıştır. 1962 yılı içinde öğretmen okuluna 1 milyon lira tahsis edilmiş bulunmaktadır. Kız Enstitüsünün de durumu göz önünde bulundurulmuş, bir arsa alınması için teşebbüse geçilmiştir.

Vali, öğretmen konusu üzerinde sorulan bir suale cevaben ise, gerekirse kurs görmüş ilkokul öğretmenlerinden faydalanılacaktı demiştir. Valinin belirttiğine göre Hatay, Türkiye'de eğitim konusunda en çok başarı sağlayan il olmuştur.

Orman Konusu: Geçen yıl ilimizde 6 milyon 188 bin ağaç dikilmiştir. Bu yıl da 5 milyon daha dikilecektir. Habibeccar dağında başlamış olan teraslama faaliyeti devam etmekte ve buraya 500 bin ağaç dikilecektir.

Elektrik: Bütün ilçelerin elektriğe kavuşmasına çalışılmaktadır. İskenderun için iki motor satın alınmıştır ve iller bankasından İskenderun elektrik şebekesi için 6 milyon küsur lira sağlanmıştır. Samandağ ilçesi denize kadar elektrikleştirilecek ve defneye bağlanacaktır. Yayladağı'nın elektriği ihale edilmiştir. Altınözü için ise 1 milyon 100 bin lira ayrılmıştır. Harbiye'ye 770 bin lira konmuş, Hassa'nın da elektriği temin edilecektir. Özellikle Antakya'da 1962 yılı içinde susuz ve elektriksiz bir mahalle kalmayacaktır.

Spor: İskenderun stadyumu ve Antakya yüzme havuzu ile kapalı spor salonu ihale edilmiştir. İnşaata yakında başlanacaktır. Havuzun ilkbahara kadar yetiştirilmesine çalışılacaktır. Kırıkhan ve Reyhanlı'nın da birer stada kavuşturulması düşünülmüştür.

Su: Antakya'da su davası tamamen değilse de halledilmiş gibidir. İskenderun'daki ise ele alınmıştır. Samandağ sahil sitesine su getirmekte ve üç inçlik boruların döşenmesine yakında başlanacaktır.

Atatürk Anıtı: Antakya'da dikilmesi düşünülen Atatürk anıtı için proje ve maket müsabakası açılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın tesbit edeceği bir jüri projeyi tesbit edecektir. Atatürk Anıtı yaptırma derneği mesaisinden dolayı tebrik ederim.

Sulama: Amik ovasının sulama işi ele alınmıştır. Yer altı sularını tetkik için 5 artezyen makinesi çalışmaktadır. Açılan kuyulardan içme suyu olarak da istifade edilecek ve edilmektedir. Sene sonuna kadar yer altı sularının kati neticesi alınmış olacaktır. Köylerimizin içme suyu plana bağlanmış ve 1962 yılı içinde bir çok köyümüz içme suyuna kavuşacaktır.

Şehir İşleri: Bir dert halinde olan **İskenderun bataklığının kurtulmasına başlanmıştır. Bataklıktan elde edilecek arsa parsellenerek satılacak** ve belediye 25 milyon gelir sağlayacağı

¹⁰ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

tahmin edilmektedir. Stadyum da burada kurulacaktır. İskenderun sahil yolu Diba plajına kadar uzayacak ve Arsuz yoluna bağlanacaktır. İskenderun Sanayi sitesi garaj işine kısa zamanda başlanacaktır.

Antakya'nın ana yolları yapılmıştır, artık mahalle aralarına girilecektir. Bütün mahalleler esaslı yola kavuşacaktır. Sanayi sitesi ve garaj işi ele alınmış, projesi hazırlanmıştır. Şehir Kulübü önündeki yol ve köprü genişletilecektir. Bir de Reyhanlı yolu bu yıl ıslah edilecektir. Samandağ yolu sahile kadar asfaltlanacaktır. Altınözü'nün ise devlet yolu çalışılmaktadır. Reyhanlı gölüne ayrıca plaj tesisleri yapılacak, bu arada Yayladağı hudut kapısı ile Cilve gözü hudut kapılarına güzel birer gazino yapılacaktır.

Turizm: Turizm bakımından hükümet Hatay'a büyük önem vermektedir. İlimize gelerek tetkikler yapan Amerikalı turizm mütehasssınının planları yeni hükümetçe tetkik edilmektedir. Bu plan kabul edilirse ilk hamlede İskenderun ve Antakya'da 100 er odalı iki otel Samandağ'da bir motel yapılacaktır.

Telefon işi: İskenderun ve Antakya'nın telefon işi PTT müdürlüğü ile görülmüştür. İlk fırsatta ele alınacağı söz verilmiştir.

Pasayan işi: Suriye ile iyi münasebetler kurulmuştur, bu itibarla Hatay'da toprağı bulunan Suriyeliler, bundan böyle akaryakıt için döviz getirmek mecburiyetinden kurtarılmıştır.

Vali bu izahatı verdikten sonra Antakyalıların temizliğe riayet etmelerini istemiş, sinemalarda gürültü yapıldığından ve sigara içildiğinden üzüntü duyduğunu, halkın belediyeye yardımcı olmasını istemiştir.

Vali Ürgen izahatının sonunda Hatay halkına teminat vermiş ve sözlerini şöyle bitirmiştir:

“Kapımız vatandaşa her zaman açıktır. Hatay'da haksızlığa kimse uğrayamaz ve ben haksızlığa katiyen müsaade etmeyeceğim.”¹¹

Pamuk Müstahsilinin Ziyareti

Vilayet makamınca alınan karar gereğince Eşrefli'deki bendin yıktırıldığını ve yeniden bend inşa edildiği takdirde kanal şirketi mensulleri hakkında idari takibat açılacağını bildirmişti.

Bu konu ile ilgili olarak Demirköprü ve daha aşağı mıntıkada pamuk zıraati yapan 30 kadar çiftçi dün sabah vilayete giderek Muammer Ürgen'i makamında ziyaret etmiştir. Çiftçiler, Eşrefli'de bu yıl da bend yapıldığı takdirde aşağı mıntikalara su gelmeyeceğini ve bu sebeple pamuklarının zarar göreceğini ifade etmişlerdi.

Devlet Su İşleri Başmühendisinin de hazır bulunduğu toplantıda, Vali Ürgen, kadim su hakkı olanların akarsudan mutlaka istifade edeceklerini ve Eşrefli'deki bendin yıktırılması hakkında alınan kararın hiçbir surette bozulmayacağını, sadece kanuni imkânlar ölçüsünde bu mıntika çiftçilerinin de

nehri sularından faydalanacağını söylemiştir. Bana hiç kimse kanunsuz bir iş yaptıramaz diyen Vali Ürgen şunları ilave etmiştir: Eşrefli'deki bendin yıktırılmasına karar verilmiştir. Orada yeniden bend yaptırılmayacaktır, müsterih olunsun.” Çiftçiler, gösterilen bu anlayışa teşekkür ederek ayrılmışlardır.¹²

Eşrefli Bendinin Yeniden Kurulması

Eşreflideki kanala su almak için Asi nehrine bend kurulamayacağı hakkında vilayetçe alınan kararın tatbikine geçilmesi üzerine, kanal şirketi mensupları da harekete geçmiş ve bend kurulmasını sağlamak amacıyla ilgili makamlarla temaslara başlamışlardır. Bu sebeple gerek kanal şirketinden gerekse kanal bölgesi dışında bulunan pamuk mühtasillerinden birer heyet, Vali Muammer Ürgen'i tekrar ziyaret ederek konu üzerinde görüşmüşler. Vali ve Belediye Başkanı Muammer Ürgen, Atayolu Gazetesi'nden bir kişiyi makamında kabul ederek Hatay'da ve özellikle Antakya'da yapılan işler üzerinde etraflı bilgi vermiştir.

Vali Ürgen'in belirttiğine göre, bu yıl içinde ilçenin sanayi sitesi, otobüs garajı, bir hal binası ve spor sahasına kavuşturulması için çalışmalar başlatılmıştır. Bunlardan Dört Yol'un spor sahası açılmıştır.

Eğitim çalışmaları cümlesinden olarak, Kırıkhan ve Reyhanlı ile Dört Yol ilçesinde birer Akşam Kız Sanat Okulu yapılması işi önümüzdeki yıl programına alınmış, ayrıca 19 köy okulu daha yapılması kararlaştırılmıştır. Şehirde yukarı mahallelerin ihtiyacı olan okul binası da gündeme alınmış ve Dut dibinde 180 bin liraya istimlak edilen yerde 10 dershaneli bir ilkokul yapılması kararlaştırılmıştır.¹³

Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanına Sunulacak Rapor

14 Ağustos sabahı Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında bir toplantı yapılmış ve toplantıya Teknik Ziraat Müdürü ile Devlet Su İşleri, Toprak su Bayındırlık temsilcileri ve Belediye Elektrik işletmesi müdürü katılmışlardır.

Toplantının yarın veya öbür gün şehrimizi ziyaret edecek olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdayi Oral'a bakanlığıyla ilgili bilgilerin verilmesi ve görüşme konularının tesbiti gayesiyle düzenlediği öğrenilmiştir.

Oral, şehrimize bakanlığına bağlı bütün genel müdürleri de beraberinde getirecek ve özellikle içme suları ve zirai sulama konularında tetkikler yapacak, ilgililerden bilgi alacaktır.

5 Yıl süre ile Barikan otelcilik İşletmesi tarafından kiralanmış olan Samandağ'daki turistik otel bugün törenle işletmeye açılacaktır. Törende Vali Muammer Ürgen ve diğer davetliler

¹¹ 6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471

¹² 6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471

¹³ 2 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5616

bulunacaklardır.

33 odalı olan otel Hatay'ın en büyük turistik tesislerinden biridir ve işletmeye açılmasıyla da büyük bir ihtiyacı gidermiş olacaktır. Otelin Barikanlar gibi bu sahada isim yapmış bir işletme tarafından yapılmış olması da bir memnuniyet konusu teşkil etmiştir. Otelde, açılışla ilgili bütün hazırlıklar tamamlanmış olacaktır.¹⁴

Termik Santralin İşletmeye Açılış Töreni

Erzin termik elektrik santralının işletmeye açılması dolayısıyla yapılan törende bulunmak üzere Vali Muammer Ürgen, beraberinde Milli Eğitim ve Bayındırlık Müdürleri olduğu halde dün (7 Ekim'de) Erzine gitmiştir.

Termik santralin açılış töreninde hazır bulunan Ürgen ve beraberindekiler daha sonra plaj sistemiyle ilgili tetkik ve temaslarda bulunmuşlardır. Motel plaj sisteminin inşasından sonra, Payas'ın da turistik bir bölge haline geleceği ilgililerce belirtilmektedir. Ürgen bu arada, uğradığı bucak merkezlerinde köy ve okul durumları üzerinde de tetkikler yapmış, ilgililerden bilgi almıştır.

Vali Muammer Ürgen dün, beraberinde Milli Eğitim Müdürü olduğu halde, İnönü İlkokulunda müdür Latif Günal ve diğer öğretmenlerle bir hasbihal toplantısı yapmıştır.

Çeşitli konulara değinen Ürgen, Turizm mevzuunda bütün çırpınmalarına rağmen yalnız bırakıldığını üzülenek belirtmiştir. Bir sanayi haline gelen ve yurt kalkınmasında büyük önemi olan Turizm üzerinde özellikle duran Ürgen, Hataylıların kendisine yardımcı olmaları sayesinde bu konuda kati bir başarı elde edeceğini ve bundan büyük faydalar sağlayacağını sözlerine eklemiştir.

Ürgen, bu arada, Çocuk kütüphanesini gezerken Kütüphane Genel Müdürlüğü ile yaptığı temaslardan olumlu sonuçlar aldığını, müdürlüğün, bedava arsa temin edildiği takdirde bir Çocuk Kütüphanesi inşası için 1 Milyon liralık yardımda bulunacağını belirterek arsa temin edilir edilmez temasa geçecek ve yardımın gönderilmesini sağlayacağını ifade etmiştir.

Vali, okuldan ayrıldığı sırada tertip ve düzen mükemmeliyeti dolayısıyla, okul müdürü Latif Günal ve diğer öğretmenlere teşekkür etmiştir. Ürgen, şehirdeki Enstitü ve ilkokulların bir çoğunda da tetkiklerde bulunmuştur.¹⁵

Kültürel Faaliyeler

Okuma Yazma Seferberliği

Ailenin refah seviyesi ve saadeti, milletimizin hakiki Demokratik esaslarla idaresi ve üstün medeniyet seviyesine ulaşabilmemiz, 16 milyon yurttaşın ümmilikten kurtarılmasına bağlıdır. Hatay'da okuryazar olmayan yurttaşlarımız için merkez ve köylerimizdeki ilkokullarımızda 1 Kasım

¹⁴ 15 Ağustos 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı

1960 gününden itibaren Halk dershaneleri açılmıştır. Bu güne kadar çeşitli sebeplerle kayıtlarını yaptırmamış yurttaşlarımızın hemen buldukları çevredeki ilkokul müdürlüklerine baş vurmaları, feragat ve fedakarlıkla kendilerine okuma-yazma öğretecek öğretmenlerimizin derslerine devam etmelerini rica ederken bu hususta riayet etmeyenler hakkında herhangi bir kovuşturmaya meydan vermemeleri için en geç 21.11.1960 Pazartesi akşamına kadar kayıtlarını yaptırarak dershanelere devamları tebliğ olunur.¹⁶

Hatay Valisi bu 15 Aralık sabahı saat 9’da makamında bir basın toplantısı yaparak mahalli gazeteler ve İstanbul gazeteleri muhabirlerine Hatay’da yapılan ve yapılmakta olan hizmetler üzerinde çok geniş izahat vermiştir. Saat 9’dan 11’e kadar, iki saat devam eden toplantıda çeşitli hizmetler üzerinde durulmuş ve bu arada dikilecek olan Atatürk heykeli de mevzubahis olmuştur.¹⁷

Vali konuşmasında “Küçük Mehmetçiklerin, Ayşeciklerin, Fatmacıkların müstakbel öğretmenleri. Bugün Antakya’da açılan Kız Öğretmen ordusu subaylarına ilk ders, ordudan gelmiş ve sizden biri olan Valiniz veriyor. Bundan dolayı çok bahtiyar ve heyecanlıyım. Sizlere ilk dersinizde şunu belirtmek isterim ki, Türkiye’nin cehaletten kurtarılmasında sizlere büyük vazifeler düşmektedir. Türk vatanına feyz ve nur saçacaksınız. Bu vazifelerinizde muvaffak olabilmemiz için mücadelecî hiçbir şeyden yılmayan bir ruhla yetişeceksiniz. Ve düşüncelerinizde daima şunu gözlerinizin önüne getireceksiniz.

Çocuk ilk defa okumak için sizlerin ellerinize tevdi edilecektir. İlk terbiyeyi ona sizler vereceksiniz bir kelime ile ne ekerseniz onu biçeceksiniz.

Bilirsiniz ki, ana terbiyesi terbiyelerin en mukaddesidir. Ve terbiyelerin temelidir, çocuklar ise kültürlü bir anne ve babaya ihtiyaç gösterir. Çünkü cahil bir ana-babanın vereceği terbiye elbette tam olamaz. Eksik olursa cemiyet içinde zararlı olur.

O halde bir cemiyetin yükselmesinde ilk terbiyeyi verebilecek annelerin mevcudiyeti en mühim teminattır.

Kültürlü anne ve baba, iyi terbiye ve iyi anne ve baba, çocuğu sıhhatli yetiştiren ilgili anne istiyoruz. O halde, onları bize siz yetiştireceksiniz. Ne güzel, ne ulvi vazife bu.

Bugün, maalesef bu saydığım meziyetlerde annelerden ve babalardan çok mahrumuz. Bunlardan mahrum olduğumuz içindir ki, en mükemmel eserimizi istediğimiz gibi işleyemiyoruz.

Sizlere büyük vazifeler düşmektedir. İlk terbiyeyi verecek sizler, evvela şunu bilmelisiniz: Terbiye verecek olanlar evvela kendilerini disiplin altına almalıdırlar; kendisini disipline edemeyen öğretmen, öğrencilerinden terbiye isteyemez. Daima öğretmen öğrencilerine örnek olacaktır.

Temizlik imandandır, diyen öğretmenin kendisi evvela temiz olması, uzun tırnakların kusurundan bahseden bir öğretmenin kendi tırnaklarının uzun olması elbette öğrenciler tarafından iyi

¹⁵ 8 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7217

¹⁶ 17 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5149

karşılanmaz. Öğrenci ilk olarak karşısında ilk mektep öğretmenini görebildiğinden, daima onu kendisine ilk günden itibaren örnek olarak alacaktır. Onun için, öğretmenin her hal ve hareketinin öğrencilere örnek olacak şekilde olması lazımdır. Öğretmen namzetleri genç kızlar:

Sizler fedakârlıkta öncü olacaksınız. Yılmayacaksınız; bulunacağınız yerlerde birçok cahil kimse sizlerin icraatına engel olmak isteyecektir. Bunlar, kuvvetli, tecrübeli imanla olur ki, bu hazineler de, sizlerde bol-bol mevcuttur. Büyük Ata'mız, sizlerin hazinesini keşfetmiş ve sizlere "muhtaç olduğunuz kudret, damarlarımızdaki asil kanda mevcuttur" demiştir.

Onun için, öğretmen mücadelecisi olacak hiçbir suretle yılmayacaktır. O halde, bütün bu işlerin yapılabilmesi için sizin bu sıralarda çok çalışmanız, planlı çalışmanız, istikbale hazırlıklı olarak yetişmeniz lazımdır. Tarih okuyunuz, kendinizi biliniz. Sözlerime son vermeden evvel yine sizlere şunu belirtmek isterim ki, mesleğiniz mesleklerin en mukaddesi, en şerefli ve en fedakârlık isteyenidir. Türk milletini sizler yükselteceksiniz. Cehaleti sizler ortadan kaldıracaksınız ve milleti nura kavuşturacaksınız. Mesleğiniz de ve okulunuz da size uğurlu ve mutlu olsun; hepinize muvaffakiyetler dilerim.¹⁸

20-1-1962 Cumartesi günü Öğretmenler derneğinin yapılan genel kurul toplantısında; yeni seçilen idare heyetinin çalışma programı ve bütçe tasarımı tasvip edilmiştir.

Yeni idare heyeti Muzaffer Aktuğ'un başkanlığında Vali Muammer Ürgen'i makamlarında ziyaret etmiş gayelerini ve dileklerini bildirmişlerdir. İdare heyetinin dileklerini büyük bir ilgi ile dinleyen vali veciz konuşmasıyla öğretmenin ve öğretmenliğin öneminden, öğretmenlere düşen ödevin büyüklüğünden söz etmek, idare heyetinden neler beklediğini söylemiştir. Derneğin bütün yardımlarını esirgemeyeceğini ilave ettikten sonra dilekler üzerinde konuşulmuştur.

Öğretmenler derneği idare heyetinin dilekleri arasında göze çarpanlar şunlardır; Sinemaların Pazar günleri talebe matinası yapmaları ve filmlerin öğrenciye tenzilatlı gösterilmesi, şehir içi otobüslerde öğretmenler lokali, binasının arsa işi, yeni tutulan dernek binasının organizesi meselesinde yardım.¹⁹

Beş Yıllık Kalkınma Planı Tatbikatı

Beş yıllık Kalkınma planı tatbikatıyla ilgili aylık koordinasyon toplantısı 29 Ekim sabah saat 10-12 arasında Özel İdare salonunda, Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında yapılmıştır. Toplantıya daire müdürleri ile kaymakamlar katılmıştır.

Vali Muammer Ürgen, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla tertiplenen törende bir konuşma yapmışlardır. Ürgen'in konuşması özetle şöyledir: "Türk Milleti, kendi kendini idare için senelerce yaptığı mücadelenin neticesini 41 yıl önce bugün tahakkuk ettirmiş ve Cumhuriyet'i ilan etmiştir. Bu

¹⁷ 15 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5173

¹⁸ 16 Nisan 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5079

büyük bayramımızı, huzur ve saadet içinde kutluyoruz. Ne mutlu bizlere Cumhuriyet, Türk milletine saadet getirmiştir. 2. beş yıllık kalkınma planı uygulama çalışmalarının başladığı şu günlerde büyük bir istikbal bizleri beklemektedir. Bu yıl sadece Hatay'da yapılmakta olan köy okulu yanında 2 yatılı bölge okulu, Kız Öğretmen Okulu, İskenderun Erkek Sanat Enstitüsü Altınözü ortaokulu da pek yakında hizmete girecektir. Ebe okulunun inşaatına devam edilmektedir. Köy yolları inşaatına da hızla devam edilmektedir. Yedi ay içinde Hatay'da 138 kilometrelik köy okulu inşa edilmiş bulunmaktadır.

Hükümetimizin tek gayesi, Türk Milletini, Atasının arzuladığı seviyeye, muasır milletler seviyesine ulaştırmaktır. Turizm davası, Türk Milletinin milli bir davasıdır. Turizm en kısa yoldan bizi hedefimize ulaştıracaktır.

Türk Gençliği, Atatürk'ün mukaddes emanetini muhafaza ve idame edeceksin. Onun ilkelerinden ayrılmayacaksın. Kahraman Ordu, cumhuriyeti ilelebet sen koruyacaksın. Sana ve Türk Gençliğine, Bütün Türk Milletine inanıyor, güveniyorum. Cumhuriyetiniz hayırlı uğurlu, bayramınız kutlu olsun.²⁰

Hatay İli Koordinasyon Kurulu bu sabah saat 10'da, Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında Özel İdare genel meclis salonunda toplanacaktır. Toplantıya Vali muavini Nihat Tözge, ilgili daire müdürleri, kaymakamlar katılacaktır.

Koordinasyon kurulunun bugünkü toplantısına Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarından Amerikalı Thomas Asguit ve Turhan Ersoy da katılacak ve Toplum Kalkınması konusunda bir konferans vereceklerdir.

Öte yandan Vali Muammer Ürgen, dün sabah haberlerinde DPT uzmanları ve il Bayındırlık Müdürü Lütfullah Tosyah olduğu halde Altınözü'ndeki Köy Önderleri kampını ziyaret etmiş ve kamp çalışmaları hakkında ilgililerden bilgi alınmıştır.²¹

İdari reformlarla ilgili 5 yıllık kalkınma planlarına uygun olarak kanun tasarılarının tetkiki için 16 Kasım pazartesi günü Ankara'da bir toplantı yapılacaktır.

Ankara Polis Enstitüsü salonlarında birçok ilgilinin de katılımıyla yapılacak olan İdareciler Kongresinde anayasanın ışığı altında yeni kanun tasarıları tetkik edilecektir.

Bilindiğine göre, 13 Vali, 21 Vali muavini ve çok sayıda kaymakam kongreye iştirak edeceklerdir. Bu sebeple Vali Muammer Ürgen de toplantıya davet edilmiş bulunmaktadır. Öğrenildiğine göre İdareciler Kongresi 1968 yılında yapılmış ve bu toplantıda Belediyeler Kanunu ile ilgili kararlar alınmıştır.

Öğrencilerin Medya Kurbanı Olmaması için Okul Aile İşbirliği Yapılması

Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem imzasıyla Milli Eğitim Müdürlüğüne ilköğretimle

¹⁹ 16 Nisan 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5079

²⁰ 30 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7256

ilgili bir tamim gelmiş bulunmaktadır.

Tamim, birçok önemli konuyu kapsamakta, öğretmen, öğrenci, veli ilişkisine yeni veçhe vermektedir.

Tamimde yer alan hususlardan birinde, ilkokul öğrencilerinin seviyelerinin üstünde olacak filmler görmelerinin önüne geçilmesi istenmekte, bu konuda veli, okul-aile birliği, koruma dernekleri ve ilgili kurumlar işbirliği yapmağa davet edilmektedir.

Bu arada öğretmenlerin öğrencilere kapasitelerinin üzerini zaman alacak ev ödevleri vermeyecekleri karar tasrih edilmektedir.

Milli Eğitim Müdürlüğü, bu önemli tamimi ilgililere duyurmak üzere harekete geçmiş bulunmaktadır.²²

23 Temmuz Okuluna Yeni Kat İlavesi

Vali Muammer Ürgen 3 Kasım'da okulları ziyaretle tetkiklerde bulunmuştur. Kız ilk öğretmen Okulu inşaatını da gezen Ürgen, son durum hakkında bilgi almış, inşaatın hızlandırılması ve okulun bir an önce yeni binasına taşınmasının sağlanması hususunda ilgililere direktif vermiştir.

Okulları ziyaret cümlesinden olarak 23 Temmuz ilkokuluna da uğrayan Vali, sınıflara girmiş ve dersleri takip etmiştir. Okulda gördüğü temizlik ve intizamdan duyduğu memnuniyeti müdür Doğan Ceyhan'a belirten Ürgen, sınıfların çok kalabalık olduğunu, bu durumun öğretim için bir mahzur teşkil edeceğini ifade etmiştir.

Bildirdiğine göre Vali Ürgen, bu durumu önlemek maksadıyla okula bir kat daha ilavesi hususunda Bayındırlık Müdürlüğünce gerekli emirleri verecektir. Bayındırlık Müdürlüğünce temelin bir kat daha dayanıklı olduğu tespit edilirse kısa süre sonra ikinci katın inşasına başlanacak, böylelikle sınıflardaki sıkışık durumun önü alınmış olacaktır.²³

İdlip Muhafızı (Suriye Valisi)'nin Hatay'ı Ziyareti

Vali Muammer Ürgen'in özel davetlisi olarak Hatay'a üç günlük bir ziyarette bulunacak olan İdlip muhafızı Cemil Haddad ve beraberindekiler 1 Aralık saat 9'da Cilvegözü hudut kapısından Türk topraklarına ayak basacaktır.

Cilvegözü'nde başta Vali Muammer Ürgen olmak üzere mülki ve askeri erkân tarafından törenle karşılanacak olan Haddad için 3 günlük bir ziyaret programı düzenlenmiştir. İdlip muhafızı pazartesi günü Hatay'dan ayrılacaktır.

Cilvegözündeki karşılama merasiminden sonra kortej Reyhanlı'ya uğradıktan sonra şehrimize

²¹ 18 Haziran 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7861

²² 24 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7251

²³ 4 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7258

hareket edecektir. Şehrimizdeki karşılama töreni İnönü İlkokulu önünde yapılacak, bando her iki milletin milli marşlarını çalacak, bir ihtiram kıtası da selam resmini ifade edecektir. Haddad, Ürgen ve beraberindekiler daha sonra vilayete geçecek ve bahçede daire emirleri ve halk tarafından karşılanacaktır. Daha sonra valilik odasında kısa bir istirahati müteakip Haddad'a askeri ve mülki amirler ve şehrin illeri gezilerek tanıtılacaktır.

Öyle yemeğinin Harbiye'de yenmesi ve şelalelerdeki gezintiyi müteakip Antakya'ya dönülecek, Müze, belediye parkı, kapalı spor salonu ve yüzme havuzu gibi yerlerde incelemelerde bulunulacaktır. Üç günden beri Hatay Valisi Muammer Ürgen'in özel davetlisi olarak şehrimizde bulunan komşu Suriye'nin İdlip muhafızı Cemil Haddad ve beraberindeki heyet, hükümetimizin davetlisi olarak 4 Aralık sabah erken saatlerde Ankara'ya gitmek üzere şehrimizden ayrılacaktır. Misafir heyete bu seyahatlerinde Şevket Utkuman ve Vali Muammer Ürgen de refakat edecektir.

Misafir heyet, Ankara'ya 3 günlük resmi ziyarette bulunacak bu arada hükümetimizle temaslar yapacaklardır. Bu ziyaret ve temasların iki komşu ülke arasındaki münasebetleri daha olumlu bir sahaya intikal etmesi beklenmektedir.²⁴

Hatay Valisi Muammer Ürgen'in Görevden Alınması

30 Mayıs 1964'te Vali Muammer Ürgen'in Yayladağ'ı Atatürk İlkokulu'na yapmış olduğu bir ziyarette öğretmenlerinden Arif Ünal tarafından yapılan yağlıboya portresi, Ürgen'e takdim edildi.

Hatay Valisi Muammer Paşa'nın Aydın Valiliği'ne nakledileceği yolunda gazetelerde çıkan haberler, Hataylılar üzerinde şok tesiri yapmıştır. Hemde kesin haber alınmamış olmakla beraber çeşitli teşekküller harekete geçmişlerdir. Vali'nin tayinin durdurulması için Cumhurbaşkanı Gürsel'e telgraflar çekilmeğe başlamışlardır.

İlk telgraf Türkiye Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Antakya Şubesinden çekilmiştir. Telgrafta şöyle denilmektedir:

“Yıllarca esarete kalan güzel Hatay'ın devrime kadar gülmeyen yüzünü güldüren, turizm yönünden dünyaya tanıtan ve yılmadan çalışıp Hatay'ın çehresini değiştiren Valimiz Muammer Ürgen'in yerinde ipkasiyle noksan kalan memleket işlerinin ikmali için yüksek emirlerinizin esirgenmemesinin derin saygılarımızla arz ve rica ederiz.”²⁵

Hatay valisi Muammer Ürgen'in Aydın valiliğine nakledilmesi tahakkuk etmiş ve keyfiyet iç işleri bakanlığı tarafından vilayete tebliğ edilmiştir. Esasen Ürgen bir süreden beri Aydın valisi Hakkı Albayrakoğlu da Hatay valisi olarak Aydın'da istihdam edilmekte idiler. Bu durumda Ürgen 5 ay önceki kararname gereğince, Aydın valisi Hakkı Albayrakoğlu da Hatay valiliğine getirilmiş olmaktadır. Haber kısa zamanda duyurulmuş ve halk arasında üzüntü ile karşılanmıştır.

²⁴ 4 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:

²⁵ 30 Mayıs 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:

Görev başında kaldığı zaman zarfında olumlu imar hareketleriyle Hatay'ın kaderini değiştiren adını sıfatını hakkıyla kazanan, turizm davasını en geniş ölçüde benimseyen, köy yolları davasından yüzünün akıyla çıkan halka inmesini bilmiş ve kendini sevdirmiş bir idareci olan Ürgen, Hatay'da en çok kalan vali olmuştur. Ürgen 10.8.1964'da Hatay valiliğine atanmıştır.

Yeni Hatay valisi Hakkı Albayrakoğlu 1921'de Erzincan'ın Kamaliye ilçesinde doğmuştur. 1964'de İskenderun Kaymakamlığı görevinde bulunmuş olan Albayrakoğlu'nun son görevi bilindiği gibi Aydın valiliği idi.²⁶

Halen, misafir Suriye heyeti ile birlikte Ankara'da bulunan Vali Muammer Ürgen, Hatay halkına hitaben bir veda mesajı yayınlamıştır.

Aydın'a tayini 7'den 70'e bütün Hatay halkını son derece teessüre gark eden Ürgen, yeni görevine başlamak üzere Pazar günü şehrimizden ayrılacaktır.

Ürgen'in yayınladığı mesajın metni aşağıdadır:

“Çok Sevgili Hatay'lı Hemşerilerim,

Dört buçuk sene bir rüzgâr gibi geçti. Bu müddet zarfında Hatay'ın kahraman evlatlarına hizmet edebilmek için çırpındım, her anım sizleri düşünmekle geçti. Gayelerimin tahakkunda sizlerden büyük yardımlar gördüm. Bundan dolayı da bütün Hataylılara ve kıymetli basın mensuplarına minnettarım. Şunu belirtmek isterim ki; Sizleri hiçbir zaman unutmayacağım. Çünkü kalbim daima sizlerle beraber olacaktır. Hatay'dan ayrılırken kalbimde bütün Hatay'ı götürüyorum.

13.12.1964 Pazar günü saat 9.00'da yeni görevime başlamak üzere Hatay'dan ayrılıyorum. Suriye'li misafirlerimizle meşgul olduğum için sizlere bizzat veda ziyaretine fırsat bulamadığımdan dolayı üzüntülüym. Veda ederken hepimize en derin sevgi ve saygılarımı sunar, mutlu günler dilerim.²⁷

Pazar günü yeni görevine başlamak üzere Hatay'dan ayrılacak olan Vali Muammer Ürgen, mesai arkadaşlarına hitaben aşağıdaki veda mesajını yayınlamıştır.

“Kıymetli Arkadaşlarım”

12.12.1964 Pazar günü saat 9'da yeni görevime hareket ediyorum. Dört buçuk senelik Valiliğim esnasında bütün arkadaşlarımla büyük yardımlarına mazhar oldum. Eğer vazifemde muvaffak olmuşsam bunda arkadaşlarımla da büyük payları vardır.

Ayrılmadan evvel her birinize ayrı ayrı veda etmeyi çok arzu ederdim. Ancak zamanın darlığı bu arzumu yerine getirmeye imkân vermedi.

Veda ederken hepimizi en derin sevgi ile selamlar, “muvaffakiyetlerinizin” devamını temenni ederim.²⁸

²⁶ 28 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7279

²⁷ 10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284

Hatay'dan Ayrılış

Vali Muammer Ürgen, yeni görevine başlamak üzere 23 Aralık 1964'de saat 9'da şehrimizden ayrılacaktır. Hatay'da kaldığı 4,5 yıl zarfında başardığı muazzam işlerle bütün Hatay halkının gönlünde unutulmaz bir yer işgal eden, arkasından her idareciye nasip olmayan bir sevgi bırakan Muammer Ürgen'e, daima gönüllerde kalacaktır.

Aydın'a tayin edilen eski Hatay Valisi Muammer Ürgen, dün Hatay halkına hitaben bir mesaj yayınlamıştır.

Mesajı aynen yayınlıyoruz: "Kadirşinas ve Asil Hataylı Hemşerilerim. Sizlere arzuladığım hizmeti yapamama rağmen yeni görevime ayrılırken bana karşı gösterdiğiniz ilgi ve sevgiye karşı minnettarlığımı nasıl ifade edebileceğimi bilemiyorum.

Gönlüm arzu ederdi ki her birinize ayrı ayrı minnettarlığımı arz edebileyim. Buna imkân bulamadığımdan dolayı özür dilerim

Bütün Hatay halkını kalbimde taşıyorum. Hiçbir zaman Hatay'ı unutmayacağım ve Hataylılara hizmet etmeyi bir ibadet sayacağım. Hepinize en derin sevgi ve saygılarımı sunarım"²⁹

Sonuç

Hatay Valisi Muammer Ürgen, şehre atandığı tarihten itibaren görevini en iyi şekilde yerine getirmek azminde bulunmuştur. Onun döneminde imar, iskan, kültürel ve sosyal faaliyetler aksamadan yürütülmüş, halkın her ihtiyacı yerinde karşılanmak suretiyle büyük memnuniyet kazanmıştır. Valinin Ankara ile olan ilişkilerindeki bazı aksaklıklar zaman zaman iş yapamaz duruma gelmesine sebep olsa da, Hatay'a kazandırdığı eserler her daim anılmasını sağlayacaktır. Hatay halkının büyük sevgisini kazanmış olması sebebiyle işten el çektiği dönemde dahi ahalinin büyük teveccühüne mazhar olmuş, gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından ve özellikle de Suriye'den yapılan övünç dolu serzenişler onun görevini azimle yerine getiresinde en büyük destekçisi olmuştur.

Kaynaklar

11 Ağustos 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5065.

12 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5067.

9 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5091.

14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095.

11 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5144.

17 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5149.

7 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5089.

²⁸ 10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284

²⁹ 22 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:7299

- 8 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yılı:25, Sayı:5621.
28 Kasım 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5762.
1 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7231.
12 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7265.
10 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5070.
10 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5070.
16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174.
27 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5183
6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471
2 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5616
4 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5617
8 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yılı:25, Sayı:5621
11 Mayıs 1964, Yıl:27, Sayı:7308.
15 Ağustos 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
8 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7217.
24 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7251.
4 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7258.
4 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
30 Mayıs 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
28 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7279.
10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284.
10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284.
22 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:7299.